

De muze
en haar muzikant

Titel: De muze en haar muzikant
Schrijver: Erik Kaptein
Afbeelding: Sint Servaasbrug Maastricht, foto auteur
ISBN: 9789465461830
Drukwerk: Printforce Nederland

© 2026, Erik Kaptein

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of auteur.

Erik Kaptein

De muze

en haar muzikant

La chanson de Maxence

*'Je l'ai cherchée partout, j'ai fait le tour du monde...
Je ne l'ai pas trouvée et je la cherche encore.'*

(Michel Legrand, uitvoering Pomplamoose)

'Ik heb haar wél gevonden.
Maar ik weet nooit wanneer ze weer vertrekt,
waarheen en voor hoelang.
Zij is mijn muze; ik haar muzikant.'

(Sjoerd, ook wel Sieuward genaamd)

INHOUDSOPGAVE

1. Op stand
2. De Bruine tuiniervogel
3. De kennismaking
4. Het noenmaal
5. Overleg op het stadhuis
6. De geest van Maastricht
7. Aan tafel op de oude brug
8. De muze en de muzikant
9. Pips trip
10. De gijzeling
11. Scheiding van wegen
12. Het Jekerdal
13. De CSA tuinders
14. Het plan van de architect
15. Hereniging
16. Passie overleeft alles

Voor Annabelle

1 Op stand

Iedereen die wel eens over de Sint Servaasbrug loopt, op weg naar de oude binnenstad van Maastricht, ontkomt niet aan de bijzondere sfeer en schoonheid van deze plek. En ervaart een zekere lotsverbondenheid met deze oversteekplaats of 'tricht', waaraan de oude dame haar naam ontleent. Op deze plek kruiste 2000 jaar geleden de meest noordelijk gelegen handelsroute de Maas, die welvaart bracht onder de lokale bevolking van ambachtslieden, neringdoenden en herbergiers. In tegenstelling tot het moerasrijke Holland verder stroomafwaarts, waar toen alleen nog wat vissers, zeelui of piraten woonden.

Het stadsgezicht aan de overzijde van de Maas gloeit deze ochtend even op in het oranje zonlicht: de Onze Lieve Vrouwe basiliek, het Dinghuis en even verderop het moderne stadskantoor 'Mosae Forum'. De nevel boven de Maas zorgt daarbij voor een *soft focus*, waardoor het zomaar kan, dat als je de ogen even sluit, je de rammelende paardentram uit 1903 hoort aankomen. En als dan de hefbrug omhoog gaat en de grote binnenvaartschepen op slechts enkele meters onder je doorvaren, maak je voor een klein moment deel uit van de internationale scheepvaartroute Luik-Rotterdam. En kun je de duwbakken met zand en grind zo ver nakijken, dat ze achter de horizon verdwijnen.

Het is niet alleen dit tijdloze beeld, of de schaalsprong die je letterlijk ervaart wanneer je als wandelaar het steile brughoofd beklimt. Nee, het zijn met name de voorbijgangers waarvoor ik aandacht vraag; de passanten die in de loop van de dag voortdurend van karakter veranderen. Allereerst zijn er de daklozen die 's morgensvroeg het pand van het Leger des Heils aan de Boschstraat verlaten, en in Wijck hun kostje

bijeen gaan scharrelen. Daarna komen uit tegenovergestelde richting de ambtenaren aanlopen, vanaf de Stationsstraat naar het stadhuis op de Markt. Iets later gevolgd door de spoorstudenten, die naar de Universiteitsbibliotheek slenteren, om in het Jekerkwartier hun eerste colleges te gaan volgen. Na tienentien komt dan de toeristenstroom op gang, die steevast in de richting van het grootwinkelcentrum gaat, rechtdoor naar de terrassen op het Vrijthof. Waarna zich de eerste straatmuzikanten op de brug positioneren. Rondom lunchtijd wordt het dan echt druk op de stenen brug. Als de Maastrichtenaren zich onder de passanten voegen, om hun favoriete terrasje op te zoeken voor hun *noenmaal*ⁱ aan de door de zon beschenen kade van de Maas.

De *Servaos* of *Aw Brögk*ⁱⁱ voorziet zo al bijna zevenhonderdvijftig jaar het hart van de lokale economie van haar klanten, die niet alleen gedurende de dag, maar ook in de loop der jaren van karakter veranderen. De afgelopen decennia trekt het grootwinkelcentrum - en met name het Vrijthof - steeds grotere groepen toeristen aan, die tijdens de zomerconcerten en de Kerstmarkt massale vormen beginnen aan te nemen. En dan hebben we het nog niet over 't *Oetrope* van de Stadsprins op de Elfde van de Elfde, of het Carnavalsfeest eind *fibberwarie*. De slagader van de lokale economie, want zo mogen we de Sint Servaasbrug toch wel noemen, loopt nog eens het risico dicht te slibben door dat massatoerisme. Wordt het niet eens tijd dat de Maastrichtenaren hiertegen in opstand komen? Waarom eisen ze hun *Aw Brögk* niet een keer op voor zichzelf? Voor hun eigen waarde creatie, zoals hun bourgondische leefwijze en gastronomie? En bezetten ze - al is het maar voor één dag - hun historische brug om hem vol te zetten met tafeltjes gedekt met witte tafellakens, Maastrichts aardewerk, kristallen glazen, linnen servetten en mooie streekeigen wijnen. De catering wordt dan vanzelfsprekend verzorgd

door de chefs van de kleine restaurants en eethuisjes uit Wijck. En eventuele vertegenwoordigers van het stadsbestuur zijn alleen welkom, als ze komen vertellen in hoeverre ze erin geslaagd zijn om de toeristenstroom in te dammen, en de grootschalige uitverkoop van hun stad aan banden te leggen.

Als dan de hefbrug omhooggaat en de sloopstoeter loeit, heffen de *Sjengen*ⁱⁱⁱ welgevend hun glas en knikken vriendelijk naar de schipper, die als hij aankomt in Rotterdam enthousiast zal vertellen dat daar vlak over de grens met België nog echt gezellige lui wonen. Op stand.

2 De Bruine tuiniervogel

De lichtzoete geur van lindebloesem waart rond in de straten van het Maastrichtse Jekerkwartier. De geur waarvan beweerd wordt dat zij harten opent, omdat de lindeboom bloeit in de maand van de hoogste zonnestand. Je hoeft je neus maar te volgen als je de deur uitloopt van het romantisch hotelletje *Aux Quartier*, de bocht om langs de mergelstenen stadsmuur en je komt vanzelf uit op de Grote Looiersstraat waar de lindebomen tot in de hemel groeien.

Het Jekerkwartier ligt aan de zuidkant van de historische binnenstad van Maastricht en wordt gekarakteriseerd door de vele uit natuursteen opgetrokken en witgepleisterde woonhuizen. En door het grillige stratenpatroon dat door de eeuwen heen beïnvloed werd door het kronkelig verloop van het riviertje de Jeker, dat even verderop de Maas instroomt. De smalle straatjes met de hoge herenhuizen in dit deel van de stad hebben allemaal een lichte kromming, waardoor je nooit precies weet waar je uitkomt. En zelfs als je erin slaagt om je te oriënteren, word je voortdurend afgeleid door de smalle steegjes en poorten, die je een doorkijkje gunnen op de binnenpleinen en tuinen achter de voorname gevels. Soms is het mogelijk om via deze half openbare ruimten een doorsteek te maken, en sta je ineens op een verlaten negentiende-eeuws industrieterreintje. Of steek je even later de Jeker weer over, die in dit deel van de stad soms achter de huizen om, of zelfs onder de huizen door stroomt.

Vroeger waren hier meerdere grachten die de leerlooiërijen van water voorzagen. Maar deze zijn in de loop der tijd om hygiënische redenen allemaal gedempt. Het is niet moeilijk je voor te stellen hoe honderd jaar geleden hier

de kinderen van de fabrieksarbeiders door de steegjes renden, die de watermolen annex bakkerij en de kleine stadsboerderijen met elkaar verbonden. En hoe ze samschoolden op de dichtbevolkte binnenplaatsen tussen de was die er hing te drogen. Of een vuurtje stookten op de braakliggende akkers van moestuinen, waar ze in de zomermaanden moesten helpen met het binnenhalen van de oogst.

Daar waar de Kapoenstraat overgaat in 'Achter de Molens', recht tegenover de Witmakersstraat, ligt het hotel 'Aux Quartier'. Een van oorsprong Middeleeuwse stadsboerderij met een besloten binnenplaats, die nu gebruikt wordt als overdekt terras van het Restaurant 'le Petit Bonheur'. Hier had hij een tweepersoonskamer gereserveerd. Op nog geen steenworp afstand van buurtcafé de Lure, waar de bezoekers 's avonds laat nog buiten zitten, onder de met lindebloesem beladen bomen. En waar het gemoedelijk geroezemoes opstijgt tegen de hoge gevels, om vervolgens weerkaatst te worden in de schemerige straten, die slechts verlicht worden door enkele grote gevellantarens.

Ze waren laat van tafel gegaan, wilden nog niet naar bed en besloten een wandeling door de buurt te maken. Het was een warme dag geweest en er daalde een lome rust neer over dit nog niet zo druk bezochte deel van de stad. Tegen middernacht als de schaars verlichte straten weer worden teruggegeven aan de bewoners van Maastricht, en alleen nog een paar luidruchtige studenten van zich laten horen, is Maastricht op haar mooist. Hand in hand slingerden ze door de smalle steegjes en stuitten op de restanten van de tweede Middeleeuwse stadswal, die van oudsher de grens vormt met het voormalig exercitieterrein van de Tapijnkazerne. En nog herinnert aan de tijden dat Maastricht de belangrijkste vestingstad van Zuid Nederland was. Achter deze hoge, uit

mergelstenen opgetrokken muur liggen nu de Aldenhof en het Monseigneur Nolenspark. Ter hoogte van de Nieuwenhofstraat en Zwingelput troffen ze een smalle doorgang aan in de vestingwal. Maar vlak voordat ze het bruggetje over de Jeker naar het stadspark wilden oversteken, werd hun aandacht getrokken door een steile stenen trap die voorlangs de stadsmuur omhoogvoerde, tot boven op de oude stadsomwalling. Het metalen hekwerk stond op een kier en toen ze die zachtjes achter zich hadden dichtgetrokken, beklom hij de hoge natuurstenen treden. Nadat zij hem, op handen en voeten steunend, al was voorgegaan.

Boven op de stadswal liep een smal pad tussen rijk bloeiende borders met mediterrane kruiden en vaste planten. Her en der stonden wat bankjes opgesteld, maar hij was al boven op de brede muur gaan zitten, en nodigde haar uit om naast hem te komen zitten. Zo konden ze samen genieten van het uitzicht over het lagergelegen stadspark, dat slechts van hen gescheiden werd door het zacht murmelend water van de Jeker die onderlangs hen stroomde.

Omdat hun bed zich op nog geen tien minuten loopafstand bevond, konden ze hier zo lang blijven zitten als ze maar wilden. Hun samenzijn was veelal beperkt in tijd, maar deze lome zomeravond had zo zijn eigen tijdsverloop, dat niet beheerst werd door de klok, maar door de stand van de maan.

Het waren puur toevallige omstandigheden geweest waaronder ze elkaar ontmoet hadden. Zozeer dat ze later elk hun eigen verhaal vertelden over die eerste ontmoeting. Sjoerd was die avond wezen stappen met een stel vrienden. Aan de bar was het druk en de mensen moesten op elkaar wachten om hun bestelling te kunnen doen. Voor hem stond een levendige jonge vrouw met rood haar, dat ze in een

vlecht achter op haar hoofd bijeengebonden had. En hoewel ze niet groot was, en hij zijn bestelling zo over haar heen had kunnen plaatsen, wachtte hij geduldig op zijn beurt. Toen ineens een arm langs hem heen glipte, en iemand die achter hem stond haar op de schouder tikte:

‘Pip, Pip! Wil je een extra glas witte wijn bestellen? Rosanne is ook zojuist aangekomen’. Ze draaide zich om en knikte ter bevestiging, waardoor hij van dichtbij een blik kon werpen op haar gezicht. Ze had grote helblauwe ogen, en de sproeten op haar neus en wangen deden een even vrolijk als eigenzinnig karakter vermoeden.

‘Pip?’ sprak Sjoerd verbaasd uit, gefascineerd als hij was door bijzondere woorden of namen. Ze draaide zich opnieuw om en keek hem met een vragende blik aan om er zeker van te zijn dat hij haar bewust had aangeroept. Waarna ze assertief reageerde met:

‘En nu ga je zeker iets leuks zeggen?’

‘Ik heb het nog nooit gedaan’ antwoordde Sjoerd haar, ‘dus ik denk dat ik het wel kan.’ En haalde daarmee de bekende quote aan, die wel aan Pippi Langkous wordt toegeschreven. Ze glimlachte om zijn gevatte opmerking en deed daarna haar bestelling. Later die avond bij het weggaan, had hij nog even contact gezocht en geprobeerd een blik van verstandhouding met haar uit te wisselen.

Zij kon zich dit voorval later niet meer herinneren, maar ruim een week later ontmoette hij haar opnieuw. Bij toeval, toen hij een rustige plek zocht in de stiltecoupé van de Intercity Maastricht-Alkmaar. Station Maastricht is een kopstation en de trein stond al klaar op het perron, toen hij door de vrijwel lege compartimenten wandelde en haar helemaal achterin zag zitten. Als vanzelf werd hij naar haar toegetrokken om zich ervan te overtuigen dat zij het was:

‘Mag ik hier bij je komen zitten?’ vroeg hij. Ze knikte, legde haar boek opzij en keek hem aan zonder iets te zeggen. Ook